

III. JURISPRUDENȚĂ

DECIZIA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA RĂZVAN LAURENȚIU CONSTANTINESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

Potrivit art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale „nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”.

I. Sub aspect procedural vom reține că²:

1. Domnul Răzvan Laurențiu Constantinescu (reclamantul), a sesizat Curtea la 12 septembrie 2013, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția).

2. Reclamantul susține, în special, că a fost supus la rele tratamente din partea poliției și că, ulterior, nu a beneficiat de o anchetă efectivă în această privință.

La 14 februarie 2014, cererea a fost comunicată Guvernului.

II. În fapt vom reține următoarele:

I. Circumstanțele cauzei

3. Reclamantul s-a născut în 1969 și locuiește în Pitești.

A. Incidentul din 2 septembrie 2009

4. În dimineața zilei de 2 septembrie 2009, în jurul orei 8, o persoană a sunat la poliție plângându-se de gălăgia pe care, alături de alt bărbat, o făcea reclamantul, care părea că se află în stare de ebrietate.

5. În aceeași zi, în jurul orei 8,30, o echipă formată din doi agenți ai poliției comunitare s-a deplasat la locul unde se afla reclamantul, în fața unui bloc de apartamente situat în cartierul Războieni, în Pitești. Agenții de poliție i-au solicitat să se legitimeze, iar acesta a refuzat. Echipajul de agenți de poliție comunitară s-a retras. La scurt timp, lucrători de poliție de la

Secția nr. 3 Poliție din Pitești au sosit la fața locului și i-au solicitat reclamantului să-i urmeze la secție. Ca urmare a refuzului acestuia, au folosit un spray iritant, l-au încătușat și l-au condus cu forța la secție, într-o mașină de poliție.

6. Hotărârea definitivă din 20 martie 2012 a Tribunalului Argeș descrie astfel acest episod:

„Conform susținerilor reclamantului, la acel moment a fost insultat, asupra sa a fost pulverizat gaz iritant, a fost imobilizat și urcat cu forța în mașina de poliție pentru a fi dus la Secția nr. 3 Poliție și pentru a-i fi aplicată o amendă.

Agentul de poliție M., în declarația anexată la dosar la fila 49 verso și fila 172 [admite că a folosit gaz iritant pentru a imobiliza partea vătămată, fapt confirmat de [agentul de poliție] P., conform căruia «l-am condus cu forța la secția de poliție»”.

7. Reclamantul afirmă că, odată ajunși la secție, poliștii care l-au adus, precum și alții ce li s-au alăturat au început să-l lovească cu pumnii și picioarele în timp ce era întins la pământ. Hainele reclamantului s-au rupt.

8. Soția reclamantului și fiul lor au ajuns la secția de poliție și au solicitat eliberarea acestuia.

9. Folosindu-se de documentele de identitate prezentate de familia reclamantului, agenții de poliție i-au aplicat o amendă contravențională pentru tulburarea liniștii publice. Procesul-verbal a fost întocmit în prezența a trei martori asistenți. A fost declanșată cercetarea penală față de reclamant pentru săvârșirea infracțiunii de ultraj. Reclamantul a contestat procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției și, prin Hotărârea din 19 martie 2010 a Judecătoriei Pitești, rămasă definitivă, s-a dispus anularea acestuia. În motivarea acestei hotărâri s-a reținut că procesul-verbal contestat nu a fost întocmit cu respectarea dispozițiilor legii, în principal ca urmare a faptului că agentul de poliție care l-a întocmit nu fusese prezent la fața locului la

¹ Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Răzvan Laurențiu Constantinescu împotriva României, C 59.254/13, din 15 iunie 2016.

² Pentru simplificarea lecturii au fost numerotate doar aspectele relevante.

momentul la care reclamantul a comis faptele de care era acuzat și, în aceste circumstanțe, nu a procedat la verificările necesare.

10. După aplicarea amenzii respective, polițiștii l-au lăsat pe reclamant să plece.

11. Hotărârea definitivă din 20 martie 2012 a Tribunalului Argeș descrie astfel cea de a doua secvență a incidentului din 2 septembrie 2009:

„Agentul de poliție S. (pag. . .) a precizat că partea vătămată a rămas la secția de poliție aproximativ 10-15 minute, timp în care a proferat injurii și amenințări «urlând și strigând». Martorul F. a declarat că nu a știut ce s-a petrecut înăuntru, însă după 20 de minute reclamantul a ieșit din secția de poliție.

Familia părții vătămate, respectiv fiul acestuia [...] și soția [...], ajunși la secția de poliție, l-au văzut întins la pământ, cu tricoul rupt, fața roșie și plângând.

Agentul de poliție S. a declarat că reclamantul fusese filmat cu o cameră video în timpul în care s-a aflat în secția de poliție și că a pus înregistrarea la dispoziția anchetatorilor.”

12. În Hotărârea definitivă din 25 martie 2013 s-a reținut că, imediat ce a ieșit din secția de poliție, reclamantul a început să profereze injurii la adresa polițiștilor. Atunci, agenții de poliție S. și G. au plecat în urmărirea sa pentru a-l readuce în interiorul secției.

13. Reclamantul susține că a fost prins din nou de către agenții de poliție, aceștia folosind iarăși un spray iritant și aplicându-l la nivelul feței reclamantului, l-au imobilizat și l-au lovit cu picioarele și pumnii, în timp ce oamenii care se aflau pe stradă le spuneau polițiștilor să înceteze lovirile. Unul dintre cei doi polițiști i-a blocat piciorul la bordura trotuarului și l-a lovit, cauzându-i o fractură de femur.

14. Hotărârea definitivă din 20 martie 2012 a Tribunalului Argeș descrie astfel ultima secvență a incidentului din 2 septembrie 2009:

„Al treilea episod al agresiunii pretinse de partea vătămată a avut loc în fața Secției nr. 3 de Poliție, în intersecția aflată în apropiere, când, după plecarea părții vătămate, care continua să amenințe și să profereze injurii, agentul de poliție S. și inspectorul G. au plecat în urmărirea sa, cu scopul de a-l readuce în incinta secției.

Intimatul P. a afirmat că aceștia, împreună cu agentul de poliție M., au luat mașina [de poliție] cu intenția de a facilita transportarea reclaman-

tului la secție; odată ajuns în stradă, a văzut partea vătămată căzută la pământ lângă stâlpul pentru semnalizare luminoasă destinat ghidării deplasării autovehiculelor.”

15. Readus în curtea secției de poliție, reclamantul a fost așezat la pământ, apoi prins de mâini și de picioare, în pofida faptului că acuza dureri foarte puternice la picior, și transportat în interior. În acest moment nu și-a mai putut controla sfînterele din cauza durerii și a resimțit un puternic sentiment de umilire. Soția sa a cerut polițiștilor să cheme o ambulanță pentru a-l duce la spital, însă aceștia au refuzat. Ulterior, agenții de poliție au permis familiei reclamantului să îl ducă la spital cu mașina lor personală.

B. Leziunile constatate în cazul reclamantului

16. Reclamantul a fost spitalizat în perioada 2-17 septembrie 2009 din cauza fracturii de femur stâng și a fost supus mai multor intervenții chirurgicale.

17. Raportul medico-legal întocmit la 28 septembrie 2009 a indicat, pe baza examinării medicale a reclamantului și pe baza documentelor întocmite la momentul internării acestuia, că erau necesare aproximativ 90 de zile de îngrijiri medicale dacă nu intervenea nicio complicație. Un supliment de expertiză medico-legală, realizat la o dată neprecizată din decembrie 2009, a mărit la 120 numărul de zile de îngrijiri medicale necesare pentru însănătoșirea reclamantului.

18. Raportul sus-menționat stabilește, de asemenea, că reclamantul prezenta leziuni traumatiche, printre care, în special, fractură cominutivă de femur stâng, tumefacție segment superior al membrului inferior stâng și crepitații osoase. Conform raportului, leziunile respective au fost produse prin lovire cu sau de un corp dur și ar fi putut data din 2 septembrie 2009.

19. La solicitarea avocatului reclamantului, la 12 decembrie 2012, a fost întocmit un raport de expertiză medico-legală extrajudiciară de către medicul legist A.F. Concluziile acestui raport excludeau ipoteza ca reclamantul să fi putut să își fractureze femurul singur, căzând și lovindu-se de pământ. Părțile relevante în speță ale acestui raport sunt redactate după cum urmează:

„Constantinescu Răzvan Laurențiu a prezentat, la 2 septembrie 2009, o fractură cominutivă la femurul stâng 1/3 distală.

Ținând cont de caracteristicile morfologice ale facturii respective descrise în documentele

medicale și vizibile la radiografiile prezentate de persoana interesată, această fractură s-a putut produce doar prin mecanism direct de lovire activă. Este exclus ca aceasta să se fi produs prin mecanismul de lovire de plan dur.

Femurul este un os cu rezistență deosebit de ridicată care nu cedează decât unor forțe cinetice de mare intensitate aplicate la nivelul unui anumit segment. În capitolul intitulat Discuția cazului, am prezentat toate modalitățile prin care puteau interveni fracturile; forțele care acționează asupra osului și modul în care reacționează acesta, precum și tratarea fracturii. Având în vedere datele teoretice și lucrările de specialitate, fractura prezentată de domnul Constantinescu la 2 septembrie 2009 a fost cauzată de aplicarea unei lovituri având o forță cinetică de mare intensitate, mult mai mare decât structura de rezistență a femurului, astfel încât acesta din urmă s-a fracturat printr-o linie cominutivă la nivelul de impact.

În teorie, singura posibilitate ca o fractură de tip cominutiv a femurului să poată rezulta dintr-o coliziune cu un obiect dur sau cu o suprafață rigidă, în urma unei căderi, o reprezintă cazul osului patologic (osteoporoza sau afecțiuni generate de către tumori). Or, acesta nu este cazul domnului Constantinescu, care nu suferă de nicio afecțiune de acest tip și care era în vârstă de 40 de ani la data incidentului. [...]”.

C. Procedura penală împotriva polițiștilor acuzați de reclamant

20. La 21 octombrie 2009, reclamantul a depus o plângere privind violențele la care a fost supus.

1. Prima ordonanță de neîncepere a urmăririi penale față de polițiști și admiterea contestației în instanță

21. Prin Ordonanța din 31 august 2010, Parchetul de pe lângă Tribunalul Argeș a dispus neînceperea urmăririi penale față de trei agenți de poliție (S., M. și P.), sub aspectul săvârșirii, în principal, a infracțiunii de purtare abuzivă, prevăzută la art. 250 din Codul penal în vigoare la momentul faptelor, reținându-se că reclamantul și-a fracturat piciorul căzând singur. Prin aceeași ordonanță, parchetul și-a declinat competența în privința celui de-al patrulea polițist, G., care avea grad superior. Plângerea reclamantului la procurorul ierarhic superior a fost respinsă.

22. Prin Ordonanța din 29 noiembrie 2010, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Pitești a dispus neînceperea urmăririi penale față de G., reținându-se că acesta, care pur și simplu plecase împreună cu agentul de poliție S. în urmărirea reclamantului pentru a-l readuce la secția de poliție, nu provocase în niciun mod leziunile constatate ulterior asupra reclamantului. Acesta din urmă se rănise accidental, căzând singur, fără a fi împins de cineva. Parchetul și-a fondat decizia pe declarația unuia dintre cei trei martori asistenți care au semnat procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției din 2 septembrie 2009 (supra, pct. 11), care a declarat că îl văzuse pe reclamant alergând, împiedicându-se de o bordură și căzând.

23. După respingerea plângerii introduse la procurorul ierarhic superior, reclamantul a contestat ordonanța de neîncepere a urmăririi penale în fața tribunalului, susținând că parchetul nu efectuase o anchetă serioasă privind plângerea sa.

24. Prin Hotărârea definitivă din 11 martie 2011, Tribunalul Argeș a admis plângerea și a retrimis cauza parchetului, considerând că ancheta nu fusese completă. Instanța a constatat că martorii propuși de reclamant nu fuseseră audiați, iar polițiștii acuzați nu fuseseră interogați cu privire la ansamblul faptelor denunțate. S-a reținut, de asemenea, că fuseseră încălcate normele privind citarea reclamantului și a martorilor propuși de acesta. Instanța a constatat, în special, că aceste citații pentru înfățișarea în instanță nu fuseseră trimise prin poștă sau înmânate de agenți procedurali anume desemnați în acest scop, în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură penală în vigoare la momentul producerii faptelor, ci fuseseră înmânate de agenți din cadrul Secției nr. 3 de Poliție în cadrul căreia lucrează și polițiștii acuzați. S-a mai arătat că detaliul respectiv nu poate fi ignorat și s-a dispus ca reclamantul și martorii să fie citați și audiați cu respectarea normelor de procedură.

25. În cele din urmă, instanța a trimis cauza la parchetul de pe lângă tribunal în vederea începerii urmăririi penale față de făptuitori, urmând a fi efectuate mai multe acte de cercetare, în special audierea reclamantului, administrarea probelor cerute de acesta și interogatoriul polițiștilor cu privire la ansamblul faptelor din cauză.

2. Completarea cercetării penale, a doua ordonanță de neîncepere a urmăririi penale și

Hotărârea Tribunalului Argeș din 20 martie 2012 de desființare a ordonanței

26. În urma Hotărârii Tribunalului Argeș din 11 martie 2011, parchetul a completat cercetarea penală, folosind în principal, în scopul anchetei, conținutul înregistrărilor audiovideo depuse la dosar de agentul de poliție S. la 29 iunie 2010.

27. La 28 iulie 2011, reclamantul s-a plâns parchetului cu privire la lipsa de imparțialitate a anchetatorilor responsabili de dosarul său și care lucrau în aceeași secție de poliție cu făptuitorii.

28. La 12 august 2011 a fost întocmit un raport de constatare tehnico-științifică cu privire la conținutul numeric al unui CD-ROM, depus la dosar de agentul S. Conform acestui raport, discul respectiv conținea un fișier creat la 4 mai 2010, cu o durată de 11 minute și 33 secunde de înregistrare audio-video. Se făcea referire în raport și la transcrierea conversațiilor înregistrate și la 9 planșe fotografice rezultate din capturi de ecran la înregistrările video. Conform transcrierii din raport, schimbul verbal între reclamant și polițiști nu conținea injurii sau amenințări proferate de reclamant. Acesta din urmă le cerea polițiștilor să înceteze să îl mai lovească și afirma că nu poate să meargă, deoarece îl dorea piciorul stâng foarte tare, motiv pentru care implora ajutorul polițiștilor.

29. Extrasul transcrierii în cauză conținea un dialog, puțin după începutul înregistrării, astfel cum era conținut în fișier, între reclamant și agenți de poliție neidentificați de raportul respectiv:

„R.[L.]C.: *Da' ce-am făcut, oameni buni?*

– *Ne iei la mișto. . . te luăm și noi la mișto. . . e simplu.*

R.[L.]C.: *Și de asta mă loviți? Așa?*

– *Da. . . e și mai rău. [...]*

– *Te văicărești.*

R [L.]C. *De ce mă loviți?*

– *Te văicărești de zici că naști.”*

30. Prin Ordonanța din 18 august 2011, Parchetul de pe lângă Tribunalul Argeș a dispus neînceperea urmăririi penale față de unul dintre făptuitori, respectiv agentul P., în timp ce față de ceilalți doi, S. și M., și-a declinat competența în favoarea Parchetului de pe lângă Judecătoria Pitești. Ordonanța a fost confirmată, la 5 octombrie 2011, de procurorul ierarhic superior.

31. În urma plângerii reclamantului, prin Hotărârea Tribunalului Argeș din 20 martie 2012, Ordonanța din 18 august 2011 a fost desființată din cauza omisiunilor din anchetă și a motivării

insuficiente. Tribunalul a mai reținut că parchetul nu s-a conformat decât parțial instrucțiunilor date de instanță în Hotărârea definitivă din 11 martie 2011. Principala omisiune observată consta în faptul că raportul de constatare tehnico – științifică din 12 august 2011 nu identifica nicio persoană, cu excepția reclamantului, care vorbea în înregistrare. Prin urmare, considerând că raportul era incomplet, instanța a estimat că era necesară o expertiză criminalistică în această privință.

32. În plus, s-a reținut că parchetul nu a dispus efectuarea unei expertize medico-legale pentru stabilirea exactă a modului în care i-au fost cauzate reclamantului, la 2 septembrie 2009, leziunile traumatice.

33. În consecință, cauza a fost trimisă Parchetului de pe lângă Tribunalul Argeș în vederea începerii urmăririi penale și efectuării actelor de cercetare.

3. Completarea cercetării penale și cea de-a treia ordonanță de neîncepere a urmăririi penale

34. În urma Hotărârii din 20 martie 2012 a Tribunalului Argeș, reclamantul a denunțat lipsa de diligență a anchetatorilor după pronunțarea hotărârii respective. A mai susținut că nu a fost luată nicio măsură pentru ca ancheta să avanseze.

35. Prin Ordonanța din 2 iulie 2012, prim-procurorul Parchetului de pe lângă Tribunalul Argeș a admis plângerea reclamantului și a fixat termen pentru finalizarea cercetării la 10 august 2012.

36. Parchetul a realizat un supliment de anchetă (a completat cercetarea). La 14 august 2012, raportul de constatare tehnico-științifică din 12 august 2011 a fost completat în urma solicitării procurorului de caz. Parchetul a solicitat laboratorului de expertiză criminalistică să efectueze capturi de imagini asupra înregistrării video, după minutul 4, mai precis imagini captate în intervalul dintre 4 minute și 20 de secunde și 4 minute și 30 de secunde.

37. Prin Procesul-verbal din 18 septembrie 2012, cu excepția reclamantului, au fost identificate alte șapte persoane care apar în înregistrarea în cauză, printre care și agenții de poliție S., P. și G., împotriva cărora reclamantul formulase plângere. Au fost identificați pe înregistrare și șeful secției de poliție, precum și alți doi lucrători de poliție. Ca reacție la aceste dezvăluiri, reclamantul a solicitat audierea, de asemenea, a acestora cu privire la violențele denunțate. La 25

și 26 septembrie 2012, cei doi polițiști susmenționați au fost audiați de procuror. Printre cele șapte persoane identificate pe înregistrare, șase, în total, erau agenți de poliție. După completarea raportului, două alte persoane ce apăreau pe înregistrare nu au putut fi identificate.

38. Prin Ordonanța din 4 octombrie 2012, Parchetul de pe lângă Tribunalul Argeș a dispus neînceperea urmăririi penale față de făptuitori și și-a declinat competența în privința infracțiunii de ultraj de care era acuzat reclamantul, acuzație conexasă, între timp, anchetei împotriva agenților de poliție.

39. Ordonanța a fost confirmată de prim-procuror, la 25 noiembrie 2012, și ulterior prin Hotărârea definitivă din 25 martie 2013 a Tribunalului Argeș, motivând că forța aplicată de polițiști pentru prinderea reclamantului a fost necesară din cauza comportamentului său agresiv și că nu era exclus ca fractura suferită cu această ocazie să fi fost cauzată de căderea sa. Cu privire la cei șase martori oculari care au declarat că i-au văzut pe polițiști lovindu-l pe reclamant în stradă, instanța a considerat că declarațiile acestora nu pot fi reținute deoarece nu se coroborau cu alte mijloace de probă.

40. În ceea ce privește obligația parchetului de a respecta dispozițiile Hotărârii din 20 martie 2012 de a începe urmărirea penală, tribunalul a considerat, în Hotărârea din 25 martie 2013, că procurorul nu este obligat în mod automat să le respecte, ci numai în ipoteza în care acesta din urmă este în posesia tuturor elementelor prevăzute de lege pentru începerea urmăririi penale, ceea ce nu era cazul în speță.

III. În continuare, Curtea amintește în cuprinsul deciziei dispozițiile legale și practica din dreptul intern precum și standardele internaționale relevante. Ele sunt, în parte, rezumate în hotărârile Șercău împotriva României (nr. 41.775/06, pct. 53, 55 și 57, 5 iunie 2012), Antochi (nr. 36.632/04, pct. 28–31, 12 iulie 2011), Carabulea împotriva României (nr. 45.661/99, pct. 82, 13 iulie 2010) și Vereș împotriva României, nr. 47.615/11, pct. 40, 24 martie 2015).

De asemenea, se face referire la Avizul Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei privind examinarea independentă și efectivă a plângerilor împotriva poliției, publicat la 12 martie 2009 [(CommDH (2009)4], precum și

la raportul întocmit în urma vizitei sale în România în perioada 31 martie-4 aprilie 2014, publicat la 8 iulie 2014, Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei consideră că este crucial ca România să înființeze un mecanism independent și eficient de examinare a plângerilor împotriva poliției.

IV. ÎN DREPT

41. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3 din Convenție, reclamantul se plânge că a fost supus la rele tratamente de către polițiști și nu a beneficiat de o anchetă efectivă în ceea ce privește plângerea depusă împotriva polițiștilor respectivi.

A. Cu privire la admisibilitate

42. Constatând că această cerere nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, Curtea o declară admisibilă.

B. Cu privire la fond

43. Curtea arată că acest capăt de cerere se referă, pe de o parte, la tratamentele pe care reclamantul pretinde că le-a suferit la 2 septembrie 2009 și, pe de altă parte, la caracterul apreciat de reclamant ca fiind neefectiv, al cercetării penale realizate de autorități în privința tratamentelor respective. Curtea va examina separat aceste două capete de cerere din perspectiva a două aspecte – substanțial și procedural – ale art. 3 din Convenție.

1. Cu privire la acuzația de rele tratamente

a) Argumentele părților

44. Reclamantul afirmă că a fost victimă a relelor tratamente din partea polițiștilor în timpul reținerii sale, la 2 septembrie 2009: aceștia din urmă l-au supus la violențe, fracturându-i piciorul stâng și, în loc să cheme o ambulanță, l-au dus cu forța la secția de poliție în timp ce avea dureri foarte puternice. Reclamantul indică, în această privință, că mijloacele de probă administrate în cadrul procedurii interne în special rapoartele de expertiză medico-legală întocmite cu privire la leziunile constatate la 2 septembrie 2009, înregistrarea audiovideo anexată la dosar de către unul dintre agenții de poliție acuzați și declarațiile a numeroși martori converg către stabilirea existenței și a gravității relelor tratamente care i-au fost administrate.

45. Guvernul contestă acuzația de rele tratamente. Făcând referire la concluziile la care au ajuns autoritățile interne considerate cel mai bine

plasate pentru stabilirea stării de fapt, acesta susține că polițiștii făptuitori nu sunt răspunzători pentru leziunile constatate asupra reclamantului. Potrivit concluziilor procurorului, confirmate prin Hotărârea judecătorească din 25 martie 2013, fractura suferită de reclamant putea fi cauzată de căderea sa, în timp ce încerca să scape din secția de poliție. Această cădere nu a fost provocată de intervenția vreunei forțe exterioare.

46. De asemenea, Guvernul arată că, prin imobilizarea reclamantului pentru a-l readuce la secția de poliție, polițiștii au acționat cu respectarea nivelului de proporționalitate cerut pentru folosirea forței în asemenea circumstanțe, în scopul prevenirii acțiunilor antisociale și fără să se încalce cerințele art. 3 din Convenție. De altfel, Guvernul consideră că acest tratament, în special, nu atinge pragul de gravitate cerut pentru aplicarea art. 3 din Convenție.

b) Motivarea Curții

47. Curtea reamintește că, atunci când o persoană este rănită în timp ce se află în întregime sub controlul poliției, orice leziune suferită în această perioadă dă naștere unor puternice prezumții de fapt [a se vedea *Salman împotriva Turciei* (MC), nr. 21.986/93, pct. 100, CEDO 2000-VII]. Guvernului îi revine, așadar, obligația de a furniza o explicație plauzibilă asupra originilor acestor leziuni și de a aduce probe care să pună la îndoială acuzațiile victimei, în special dacă acestea sunt susținute de dovezi medicale [a se vedea, printre altele, *Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25.803/94, pct. 87, CEDO 1999-V, și *Bursuc împotriva României*, nr. 42.066/98, pct. 80, 12 octombrie 2004].

48. Având în vedere obligația autorităților de a oferi explicații despre persoanele aflate sub controlul lor, Curtea reamintește, de asemenea, că achitarea polițiștilor în procesul penal nu exonerează statul pârât de răspunderea sa în temeiul Convenției (*Berktaş împotriva Turciei*, nr. 22.493/93, pct. 168, 1 martie 2001).

49. În prezenta cauză, Curtea observă că reclamantul a suferit violențe la 2 septembrie 2009, după care a fost dus la spital de către familia sa, în momentul în care polițiștii i-au permis să părăsească secția de poliție. Rapoartele medico-legale au confirmat că persoana în cauză prezenta leziuni traumatice, în special fractură cominutivă de femur stâng însoțită de tumefacție segment

superior al membrului inferior stâng, iar aceste leziuni au necesitat 120 de zile de îngrijiri medicale.

50. Citând ordonanța de neîncepere a urmăririi penale confirmată prin Hotărârea Tribunalului Argeș din 25 martie 2012, Guvernul afirmă că leziunile respective aveau ca origine căderea reclamantului.

51. Curtea constată, în această privință, că niciunul dintre rapoartele medico-legale întocmite cu privire la leziunile suferite de reclamant și prezentate în fața Curții nu afirmă că fractura de femur stâng ar fi putut rezulta în mod exclusiv dintr-o cădere. Dimpotrivă, constată că cel mai detaliat raport înlătura în mod special ipoteza ca fractura suferită de reclamant să fi fost cauzată de o cădere (a se vedea supra, pct. 21, și *Vereș*, citată anterior, pct. 51).

52. Pe de altă parte, Curtea observă că declarațiile care menționează o cădere accidentală a reclamantului, provenind de la polițiștii acuzați și de la un martor asistent care a semnat procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției prin care i-a fost aplicată o amendă reclamantului (supra, pct. 24), nu au fost confirmate de un număr important de martori audiați în cursul anchetei.

53. Prin urmare, în lipsa unei explicații plauzibile din partea Guvernului care să fie susținută de elemente de natură să pună la îndoială concluziile rapoartelor medico-legale necontestate, Curtea consideră stabilit, în speță, că leziunile ale căror urme au fost constatate asupra persoanei reclamantului au fost cauzate de un tratament pentru care statul pârât este răspunzător.

54. Curtea amintește în cele din urmă că, în cazul în care o persoană este condusă la poliție, polițiștii trebuie să consemneze imediat sau în termenul cel mai scurt și cât mai precis cu putință orice semn vizibil al unui traumatism suferit recent de această persoană. Este vorba de evitarea riscului disimulării relelor tratamente ce pot fi aplicate de către agenții statului după reținere [*Iambor împotriva României* (nr. 1), nr. 64.536/01, pct. 173, 24 iunie 2008].

55. În prezenta speță, chiar presupunând că leziunile reclamantului ar fi avut altă cauză decât acțiunile polițiștilor care l-au reținut, Guvernul nu a invocat niciun obstacol în calea consemnării

unor asemenea informații la momentul în care polițiștii ar fi perceput starea reclamantului.

56. Mai mult, Curtea observă că, în pofida leziunilor sale vizibile și a faptului că acesta se plângea de dureri puternice la nivelul piciorului, în loc să fie transportat la spital, reclamantul a fost adus pentru a doua oară în secția de poliție, la puțin timp după ce îi fusese aplicată amendă pentru tulburarea liniștii publice. Rezultă că agenții de poliție nu au luat măsuri adecvate în raport cu suferința reclamantului, neîndeplinind astfel obligația lor de a proteja sănătatea persoanelor aflate sub autoritatea lor. Curtea deduce de aici că autoritățile de poliție nu au făcut tot ce se putea aștepta în mod rezonabil de la ele pentru a asigura reclamantului nivelul de protecție prevăzut contra relelor tratamente.

Ținând cont în special de gravitatea leziunilor constatate la persoana în cauză și presupunând chiar că este vorba despre leziuni produse accidental, odată ce polițiștii au remarcat care era starea acestuia, ar fi trebuit în mod normal să acționeze cu promptitudine și diligență pentru a-l prezenta unui medic sau a-l duce la spital (Iambor, citată anterior, pct. 179; Cobzaru împotriva României, nr. 48.254/99, pct. 67, 26 iulie 2007).

57. Având în vedere considerentele anterioare, Curtea concluzionează că a fost încălcat art. 3 din Convenție sub aspect material.

2. Cu privire la acuzația privind insuficiența anchetei

a) Argumentele părților

58. Reclamantul susține că ancheta privind plângerea sa nu a fost efectivă. Acesta arată, în principal, că procurorul nu l-a audiat decât la 10 iunie 2011, după o primă trimitere a dosarului cauzei de la instanță la parchet. Mai mult, organele de urmărire penală nu i-au prezentat transcrierile conținute în raportul din 12 august 2011 pentru a-i putea identifica chiar el pe polițiștii care l-au agreat. Conform susținerilor reclamantului, cei trei procurori însărcinați consecutiv cu soluționarea dosarului său au realizat ancheta într-o manieră arbitrară deoarece nu au urmat indicațiile tribunalului. În plus, opinia medicului legist A.F. a fost total ignorată de autoritățile judiciare.

59. Reclamantul mai arată că poate fi identificată o perioadă de inactivitate totală în cursul anchetei. Această perioadă a debutat cu data la

care a formulat plângere, în octombrie 2009, și s-a încheiat în august 2010. Mai mult, acesta susține că a fost citat la parchet și, în loc să fie audiat, a fost lăsat să aștepte pe culoar deși nu era recuperat total după operația suferită la piciorul stâng și folosea cârje la mers.

60. Guvernul consideră că în speță a fost efectuată o anchetă efectivă și serioasă, fără perioade de pasivitate din partea organelor de urmărire penală, și că soluția de neîncepere a urmăririi penale decisă de procuror s-a bazat pe numeroase probe. Pe de altă parte, Guvernul arată că procurorii s-au conformat obligației de a respecta dispozițiile tribunalului, iar deficiențele din cadrul anchetei identificate inițial au fost corectate.

b) Motivarea Curții

61. Curtea amintește că, atunci când un individ afirmă, în mod întemeiat, că a suferit din partea poliției sau altor servicii similare ale statului tratamente contrare art. 3 din Convenție, această dispoziție, coroborată cu obligația generală impusă statului prin art. 1, de a recunoaște oricărei persoane ce ține de jurisdicția sa drepturile și libertățile definite în Convenție impune, implicit, să se efectueze o anchetă oficială efectivă. Această anchetă, în mod similar celei cerute de art. 2, trebuie să poată conduce la identificarea și pedepsirea vinovaților [Labita împotriva Italiei (MC), nr. 26.772/95, pct. 131, CEDO 2000-IV și Mocanu și alții împotriva României (MC), nr. 10.865/07, 45.886/07 și 32.431/08, pct. 315-319, 17 septembrie 2014].

62. Ancheta desfășurată nu trebuie să fie împiedicată nejustificat de acte sau omisiuni ale autorităților statului pârât. Aceasta trebuie să poată conduce la identificarea și sancționarea celor responsabili. Bineînțeles, nu este vorba despre o obligație de rezultat, ci despre o obligație de mijloace. Autoritățile trebuie să fi luat toate măsurile rezonabile de care dispuneau pentru a obține probele privind faptele în cauză, inclusiv, printre altele, declarația detaliată a victimei prezumate cu privire la obiectul acestor acuzații, declarații ale martorilor oculari, expertize și, după caz, certificate medicale suplimentare de natură să ofere un raport complet și precis privind leziunile și o analiză obiectivă a constatărilor medicale, în special a cauzei leziunilor. Orice deficiență în

cadrul anchetei care îi diminuează capacitatea de a stabili cauza leziunilor sau de a identifica persoanele responsabile riscă să nu se conformeze acestei cerințe (BatĂ” și alții împotriva Turciei, nr. 33.097/96 și 57.834/00, pct. 134, CEDO 2004-IV).

63. În cele din urmă, pentru a fi considerată efectivă o anchetă având ca obiect comiterea unor infracțiuni de omor sau rele tratamente săvârșite de agenți ai statului, în general, este necesar ca persoanele responsabile de efectuarea anchetei și cele care efectuează cercetările să fie independente de cele implicate în evenimente. Aceasta presupune nu numai lipsa oricărei legături ierarhice sau instituționale, ci și o independență practică (Bursuc, citată anterior, pct. 103).

64. În prezenta cauză, Curtea constată că a fost realizată o anchetă. Rămâne de apreciat caracterul efectiv al acesteia.

65. În speță, Curtea constată că ancheta a fost încredințată Parchetului de pe lângă Tribunalul Argeș, adică procurorilor care lucrează zilnic cu serviciile de poliție în cadrul cărora agenții urmăriți penal își exercitau atribuțiile. Or, această practică a făcut recent obiectul îngrijorărilor exprimate de Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului European. Acesta a susținut că este crucial ca România să creeze un mecanism independent și eficient de examinare a plângerilor împotriva poliției. De asemenea a susținut că existența unui sistem independent și eficient de examinare a plângerilor împotriva poliției este esențială pentru asigurarea și menținerea încrederii publicului în poliție și că un astfel de sistem va reprezenta o protecție fundamentală împotriva relelor tratamente și a abuzurilor. În opinia Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului European, un astfel de sistem impune să nu existe relații instituționale sau ierarhice între anchetatori și funcționarul vizat de plângere, precum și că e obligatoriu ca independența reală să prevaleze în practică (Anton, citată anterior, pct. 56). De altfel, Curtea observă preocupările exprimate în acest sens de Tribunalul Argeș, în Hotărârea din 11 martie 2011.

66. În ceea ce privește diligența cu care ar fi trebuit condusă ancheta, Curtea reține că Guvernul nu a prezentat niciun element pentru a explica perioada de inactivitate de la începutul anchetei, denunțată de reclamant. În plus, Curtea constată că termenul de 10 august 2012, fixat ca

urmare a admiterii de către procurorul superior ierarhic a plângerii reclamantului împotriva ordonanței de neîncepere a urmăririi penale, nu a fost respectat. Guvernul nu a explicat în niciun mod această vădită lipsă de diligență a organelor de urmărire penală în raport cu propriile lor dispoziții. Același lucru este valabil și pentru dispozițiile date de tribunal, de două ori, prin hotărârile definitive din 11 martie 2011 și 20 martie 2012, pentru începerea urmăririi penale față de polițiștii acuzați.

67. În această privință, Curtea nu este convinsă că s-au remediat corespunzător toate lacunele anchetei semnalate prin hotărârile Tribunalului Argeș din 11 martie 2011 și 20 martie 2012. În special, din probele aflate la dosar nu reiese că parchetul s-a conformat dispozițiilor tribunalului conținute în hotărârea din 20 martie 2012, de a solicita un supliment de expertiză medico-legală pentru stabilirea exactă a modului în care i-au fost cauzate reclamantului leziunile traumatice.

68. Curtea mai observă că, abia după trei ani de la începutul anchetei și după două retrimiteri ale cauzei, de către instanță la procuror, anchetatorii au cercetat informații esențiale pentru cauză, respectiv identitatea polițiștilor prezenți la incident, informații care erau conținute în înregistrarea audiovideo depusă la dosar de către unul dintre polițiștii acuzați la 29 iunie 2010.

69. Pe de altă parte, consideră extrem de surprinzător că anchetatorii nu au fost preocupați de faptul că înregistrarea respectivă fusese extrasă dintr-un fișier electronic creat la 4 mai 2010 și nu au încercat să găsească suportul pe care înregistrarea inițială la data incidentului, adică 2 septembrie 2009, fusese stocată, pentru a verifica dacă tot conținutul său a fost pus la dispoziția anchetatorilor.

70. Curtea mai reține că Tribunalul Argeș nu a examinat, în Hotărârea din 25 martie 2013, concluziile conținute în raportul medicului legist A.F., întocmit la 12 decembrie 2012, cu privire la originea leziunilor relativ grave constatate pe corpul reclamantului, leziuni la care raportul medico-legal făcea referire (Cucu, citată anterior, pct. 97).

71. În cele din urmă, declarația detaliată a victimei și declarațiile martorilor oculari propuși de aceasta nu au fost consemnate la începutul anchetei, ci numai în urma Hotărârii judecătorești pronunțate la 11 martie 2011 prin care a fost

admisă plângerea reclamantului împotriva primei ordonanțe de neîncepere a urmăririi penale în cauză.

72. Ținând seama de cele de mai sus, Curtea consideră că autoritățile nu au efectuat o anchetă aprofundată și efectivă pe tema acuzației credibile a reclamantului potrivit căreia polițiștii l-au supus la rele tratamente.

73. În consecință, concluzionează că a fost încălcat art. 3 din Convenție sub aspect procedural.

II. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

A. Prejudiciu

74. Reclamantul solicită 1.600 euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material suferit. Conform acestuia, suma respectivă acoperă costul în valoare de 1.000 EUR al tijei de metal care i-a fost implantată pentru îngrijirea fracturii suferite, precum și costul tratamentului medical suportat, în valoare de 600 EUR.

75. Guvernul susține, în principal, că reclamantul nu și-a susținut cererea prin documente justificative adecvate și că, în orice caz, costul îngrijirilor medicale ar fi fost acoperit de sistemul public de asigurări de sănătate.

76. Curtea nu identifică nicio legătură de causalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins; prin urmare, respinge acest capăt de cerere.

77. Reclamantul mai solicită repararea prejudiciului moral suferit ca urmare a relexor tratamente aplicate de agenți ai statului, care au implicat patru reprimări de intervenții chirurgicale însoțite de lungi perioade de spitalizare, dar și ca urmare a lipsei unei anchete efective, de natură să pună serios la îndoială încrederea sa în statul de drept. Cu acest titlu, solicită 200.000 EUR despăgubiri.

78. Guvernul consideră că simpla constatare a încălcării ar putea constitui o reparație echitabilă suficientă și, în subsidiar, face trimitere la sumele acordate de Curte în alte cauze similare, considerând excesivă suma solicitată de reclamant.

79. Curtea consideră că încălcarea art. 3 din Convenție atât sub aspect material, cât și procedural a cauzat persoanei în cauză un prejudiciu moral, plasând-o într-o situație de suferință și frustrare. Prin urmare, consideră că trebuie să i se acorde reclamantului suma de 12 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

80. De asemenea, reclamantul solicită 12.652,15 lei românești (RON), dintre care 8.082 RON pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor interne și 4.570,15 RON pentru cele efectuate în fața Curții.

81. Guvernul consideră că reclamantul nu și-a susținut suficient cererea, întrucât nu a prezentat contractele de asistență juridică și nu a probat că sumele plătite, conform chitanțelor atașate, erau efectiv în legătură cu procedura la originea prezentei cereri.

82. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care se stabilesc caracterul real, necesar și rezonabil al quantumului lor. În speță, ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să se acorde reclamantului suma de 2.300 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

83. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară cererea admisibilă;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 3 din Convenție sub aspect material și sub aspect procedural;

3. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât, la rata de schimb aplicabilă la data plății:

(i) 1 2.000 euro (douăsprezece mii euro), la care se va adăuga orice sumă care poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;

(ii) 2.300 EUR (două mii trei sute euro), plus orice sumă care poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu

rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. respinge restul cererii de acordare a unei reparații echitabile. Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 15 martie 2016, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulament.

DECIZIA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA BĂLTEANU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

Potrivit art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale „orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”. Amesecul unei autorități publice, în exercitarea acestui drept, este admis în măsura în care „este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

I. Sub aspect procedural vom reține că²:

PROCEDURA

1. Domnul Viorel Bălțeanu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 22 octombrie 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamantul a susținut, în special, că i-a fost încălcat dreptul la respectarea vieții sale private, că procesul penal împotriva sa nu a fost echitabil și că arestarea sa preventivă a fost prea lungă.

3. La 15 septembrie 2011, capetele de cerere menționate anterior au fost comunicate Guvernului. S-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună (art. 29 § 1).

III. În fapt vom reține următoarele:

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamantul s-a născut în 1973 și locuiește în București. La momentul producerii faptelor, acesta era ofițer de poliție rutieră.

5. La 17 ianuarie 2003, reclamantul și colegul său l-au oprit în trafic pe M.D. și au verificat actele acestuia. Au observat că M.D. nu avea permis de conducere corespunzător pentru tipul de vehicul pe care îl conducea, ceea ce constituia infracțiune. Au confiscat actele de înmatriculare a mașinii și permisul de conducere al lui M.D.

6. La 20 ianuarie 2003, M.D. și R.J. (pasager în vehicul atunci când a fost oprit M.D.) au informat procurorul că reclamantul le ceruse să plătească suma de 10.000.000 lei românești (ROL) pentru a nu continua cercetarea penală împotriva lui M.D. La aceeași dată, procurorul a obținut autorizația Parchetului Național Anticorupție, în temeiul art. 91¹ și 91⁴ din Codul de procedură penală, de a intercepta convorbirile reclamantului. Acesta a marcat bancnotele pe care M.D. și R.J. le-au adus pentru a plăti mita.

7. R.J. i-a telefonat reclamantului pentru a stabili o întâlnire. Mai târziu, în ziua respectivă, R.J. și M.D. s-au întâlnit cu reclamantul în biroul acestuia (pe care îl împărțea cu alți cinci colegi și cu S.D., superiorul său). La momentul respectiv erau prezenți doar reclamantul și S.D. Au fost înregistrate atât convorbirea telefonică, cât și conversația din biroul reclamantului.

După ce au plecat R.J. și M.D., procurorul a ajuns la fața locului și a percheziționat biroul reclamantului. A găsit banii pentru mită, pe care îi marcaseră anterior. Reclamantul a negat că a luat bani de la R.J. și M.D. sau că a săvârșit vreo infracțiune.

8. La sfârșitul percheziției, procurorul l-a arestat pe reclamant sub învinuirea de luare de mită pentru a influența favorabil urmărirea penală. În aceeași zi, procurorul a dispus începerea urmăririi penale împotriva reclamantului.

9. La 21 ianuarie 2003, reclamantul a fost arestat preventiv pentru treizeci de zile, la ordinul procurorului. Decizia a fost confirmată de

¹ Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Bălțeanu împotriva României, C 142/04, din 16 iulie 2013.

² Pentru simplificarea lecturii au fost numerotate doar aspectele relevante.